

Čitajmo da ne ostane- mo bez riječī!

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti
i obrazovanja

NACIONALNA
STRATEGIJA
POTICANJA
ČITANJA

2017 | 2022

**Čitanje je važno da
bismo odmorili svoje
stavove, ponekad
ogorčene na svijet i našli
drugačiju valnu duljinu i
povezali se s drugačijim
svjetovima i ljudima,
pa tako i osjećajima.**

učenik 2. r. strukovne
trogodišnje škole

**Nacionalna strategija
poticanja čitanja za razdoblje
od 2017. do 2022. godine**

Zagreb, listopad 2017.

Sadržaj

str. 4	Uvod
str. 7	Analiza stanja
str. 14	SWOT analiza
str. 24	Vizija Nacionalne strategije poticanja čitanja
str. 28	Ciljevi i mjere
str. 36	Usklađenost Nacionalne strategije poticanja čitanja s relevantnim strateškim dokumentima Republike Hrvatske
str. 38	Institucionalni i financijski okvir za provedbu Strategije
str. 40	Akcijski plan provedbe Strategije 2017. – 2022.
str. 58	Bilješke
str. 60	Povjerenstvo za izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja u 2014.

NAPOMENA

U tekstu Nacionalne strategije poticanja čitanja pojmovi **ČITALAČKI** i **ČITATELJSKI** rabljeni su na sljedeći način:

ČITALAČKI podrazumijeva opći termin koji obuhvaća cijelu problematiku čitanja – čitalački materijal, čitalačka kultura, čitalačke prakse, čitalačka pismenost, čitalačke sposobnosti, čitalačka publika, čitalački programi.

ČITATELJSKI podrazumijeva ono što se odnosi najizravnije na pojedinog čitatelja i povezano je s njim – čitateljski angažman, čitateljske navike, čitateljski interesi, čitateljske grupe (klubovi), čitateljske kompetencije.

Izrazi koji se koriste u ovoj Strategiji, a imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod.

POPIS KRATICA

MK — Ministarstvo kulture, **MZO** — Ministarstvo znanosti i obrazovanja, **MZ** — Ministarstvo zdravstva, **MDOMSP** — Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, **HAZU** — Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, **AZOO** — Agencija za odgoj i obrazovanje, **ASOO** — Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, **DHKP** — Društvo hrvatskih književnih prevodilaca, **ULUPUH** — Udruženje likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti, **NSK** — Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, **ESF** — **OPULJP** — Europski socijalni fond — Učinkoviti ljudski potencijali, **HČD** — Hrvatsko čitateljsko društvo

Pad interesa za knjigu i čitanje, promijenjeni načini čitanja u digitalnom okruženju i nedostatna kompetencija pismenosti za život od svakog društva zahtijevaju da se sustavno i strateški bavi pitanjima kulture pismenosti. Budući da u Hrvatskoj do sada nije postojala strategija razvoja kulture čitanja i pismenosti, pokazalo se prijeko potrebnim izraditi strateški dokument koji će povezati i uskladiti djelovanje svih čimbenika u lancu od autora, preko knjige do čitatelja.

Inicijativa za osnivanje međusektorskog tijela za poticanje čitanja u Hrvatskoj pokrenuta je u listopadu 2012. godine, nakon konferencije „Poticanje čitanja: njemačka iskustva i hrvatske perspektive”, održane u Goethe-Institutu u Zagrebu. Prisutni stručnjaci raznih profila, koje povezuje problematika knjige i čitanja u Hrvatskoj, javno su se obratili Predsjedniku Republike Hrvatske, Vladi Republike Hrvatske, Ministarstvu kulture i Ministarstvu znanosti i obrazovanja s prijedlogom za osnivanje međusektorskog tijela s ciljem izrade *Nacionalne strategije poticanja čitanja* i promicanja kulture čitanja među građanima svih dobi, to jest ujedinjavanja, koordiniranja, evaluacije i osiguranja kontinuiteta postojećih kvalitetnih projekata, poticanja istraživanja i međusobnog povezivanja znanstvenih istraživanja radi uspostave referentnih točaka u trajnom praćenju razvoja čitatelja i čitanja te trajne skrbi o kulturi čitanja koja zahtijeva kontinuirane analize stanja, promjene društvenog konteksta čitanja, koordinaciju i evaluaciju postojećih i razvoj novih projekata u navedenom području.

U veljači 2014. godine imenovano je *Povjerenstvo za izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja* (dalje u tekstu:

Povjerenstvo), 31 član, sa zadatkom izrade Nacionalne strategije poticanja čitanja (dalje u tekstu: *Strategija*). Cilj je navedenog dokumenta stvoriti okvir za konkretno djelovanje na svim razinama, od nacionalne do lokalne i institucijske, kako bi se osigurali uvjeti za razvoj čitatelja od najranije dobi, osposobljavanje čitatelja za čitanje različitih tipova književnih i neknjiževnih tekstova u različitim formatima, osnaživanje kritičkog čitanja, a posebne mjere uključuju brigu za hrvatsku književnost i autore, za razvoj i primjenu mehanizama praćenja čitatelja/nečitatelja te za poduzimanje djelotvornih koraka za razvoj kulture čitanja u Republici Hrvatskoj. Tijekom 2014. godine Povjerenstvo je radilo u šest skupina, sastavljenih prema sljedećim područjima: *Odgoj i obrazovanje – predškolska dob i čitanje, Odgoj i obrazovanje – škola i čitanje, Institucije (knjižnice i čitanje), Izdavači i čitatelji, Hrvatski autori i čitanje i E-knjiga.*

Rad Povjerenstva na Strategiji odvijao se u četiri zajednička sastanka svih uključenih i nizu konzultativnih sastanaka navedenih radnih skupina. Polazni materijal za rad bili su prikupljeni podaci o programima poticanja čitanja u hrvatskim osnovnim i srednjim školama i knjižnicama, u čijem su prikupljanju sudjelovali Ministarstvo kulture (dalje u tekstu: MK), Ministarstvo znanosti i obrazovanja (dalje u tekstu: MZO) i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (dalje u tekstu: NSK). Strategija je izrađena tijekom triju radionica i brojnih konzultativnih sastanaka na kojima su članovi Povjerenstva kontekstualizirali svoja razmišljanja o čitanju i izradili swot analizu (uobičajena engleska kratica kojom se označava metoda samoevaluacije koja daje

VIZIJA — Hrvatsko društvo razumije ulogu čitanja u razvoju pojedinca i društva te specifičnosti čitanja u određenoj životnoj dobi, u skladu s tim konkretno djeluje i prihvaća odgovornost za poticanje čitanja i sâmo čitanje.

IZJAVA O VIZIJI — Čitajmo da ne ostanemo bez riječi.

polazišta za strateško planiranje, a odnosi se na analizu snaga, slabosti, prilika i prijetnji), definirali viziju, strateške i specifične ciljeve te mjere za provedbu Strategije.

Ova vizija ostvarit će se tijekom idućih pet godina provedbom aktivnosti i projekata koji doprinose ostvarenju triju ključnih strateških ciljeva: (1) uspo-

stavljjanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju; (2) razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje; (3) povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala.

Teme, ciljevi i rezultati zajedničkih sastanaka članova Povjerenstva tijekom procesa izrade Strategije bili su višestruki: upoznavanje s metodologijom izrade Strategije uz njezino kontekstualiziranje u hrvatskoj problematici i potrebama, kreiranje odgovarajućih rješenja u vezi s poticanjem čitanja u Hrvatskoj (identifikacija problema po područjima uz identificiranje snaga, slabosti, prilika i prijetnji, određenje pojma čitanja, postavljanje strateških ciljeva i posebnih ciljeva uz prijedlog mjera, projekata i dionika) te upoznavanje s mogućim rješenjima u drugim zemljama koje imaju tradiciju poticanja čitanja na nacionalnoj razini. Na posljednjoj, trećoj, strateškoj radionici pripremljena je podloga za operacionalizaciju Strategije putem Akcijskog plana za razdoblje od 2017. do 2022.

Nacionalna strategija poticanja čitanja doprinit će razvoju kulture čitanja i omogućiti što većem broju pripadnika hrvatskog društva da čita sa zadovoljstvom i razumijevanjem.

Analiza stanja

U literaturi i praksi postoji niz definicija čitanja koje ga određuju u odnosu na proces i svrhu, a njihovo temeljno polazište jest tumačenje čitanja kao spoznajno-doživljajnog procesa koji obuhvaća jezičnu, komunikacijsku i stvaralačku djelatnost. Stoga se čitateljske kompetencije, izražene putem čitalačke pismenosti, odnose na razumijevanje pisanih tekstova, njihovo korištenje i razmišljanje o njima radi postizanja osobnih ciljeva, stjecanja i razvijanja znanja i stavova te osposobljavanja za cjeloživotno učenje.

Novija istraživanja pokazala su da bolja čitalačka pismenost znači veću vjerojatnost za nastavak školovanja do 21. godine života, da je čitalačka pismenost pretkazivač profesionalne karijere¹ (bolji od školskih ocjena), da pozitivno utječe na odnos prema studiranju, da je povezana sa sklonošću cjeloživotnom učenju i sa sudjelovanjem u društvu i političkim djelovanjem, da je važna za pojedinca, ali i za gospodarski rast zemlje. Naime, stupanj pismenosti utječe na kvalitetu rada, mobilnost, zapošljavanje, kasnije usavršavanje i na širu participaciju u civilnom društvu².

Rezultati PISA³ istraživanja pokazali su da su interesi i navike izraženi stavom i odnosom prema čitanju važniji od nekih drugih čimbenika koji su se tradicionalno smatrali ključnima, primjerice socioekonomskog statusa. Razvoj stavova, interesa i navika vezanih uz čitanje dugotrajan je i cjeloživotni proces koji ne ovisi samo o pojedincu, nego i o nizu okolinskih čimbenika koji utječu na čitalačku kulturu pojedinca i društva.

Prema podacima NSK-a, u posljednjih je 5 godina u Hrvatskoj objavljeno 28.393 naslova (samo 1. izdanja).

	SVA IZDANJA KNJIGA	IZDANJA KOJA NISU UDŽBENICI	KNJIŽEVNA DJELA ⁴ (DOMAĆA I PRIJEVODI)
2012.	6.280	5.164	1.984
2013.	5.550	4.653	2.043
2014.	6.517	4.925	1.947
2015.	5.450	4.688	2.000
2016.	4.596	3.863	1.658

Prema podacima International Publisher Associationa za 2015.⁵ u Francuskoj je te godine objavljeno 1.643 novih naslova na milijun stanovnika, u Ujedinjenom Kraljevstvu 2.710, u Španjolskoj 1.552, u Italiji 1.078, u Finskoj 640, a u BiH 731. Hrvatska nije članica IPA pa za nju nema podataka u tom izvješću. No iz podataka NSK-a za 2015. godinu proizlazi da su u Hrvatskoj te godine objavljena 1.273 nova naslova na milijun stanovnika. Iz svih tih podataka dalo bi se zaključiti kako se u Hrvatskoj ne izdaje toliko malo naslova te da nedovoljna dostupnost knjige, koja se često navodi kao jedna od ključnih prepreka razvoju čitanja, nije toliko posljedica nedovoljnog broja naslova na tržištu, koliko razmjerno niske kupovne moći građana i drugih čimbenika koji djeluju na dostupnost, primjerice nedovoljne opremljenosti knjižnica knjigama i relativne nedostupnosti knjižnica u nekim područjima Republike Hrvatske.

Iz podataka NSK-a po godinama vidljiv je trend smanjenja broja naslova: u 2016. je u Hrvatskoj izdano oko 26% naslova manje nego u 2012.

Istraživanja o čitateljskim navikama i interesima provedena tijekom proteklih dvaju desetljeća, premda nesustavna i malobrojna, pokazuju da se u Hrvatskoj nedovoljno čita, a posebno da se nedovoljno dobro čita. Nema cjelovitih nacionalnih istraživanja koja bi obuhvatila razne čimbenike koji utječu na kulturu pismenosti i čitanja te pokazala interese i navike ispitanika i djelovanje knjižnica i nakladnika u Hrvatskoj.

Istraživanje informacijskih potreba i čitateljskih interesa građana Hrvatske, koje je od 2009. do 2011. provedeno u okviru istoimenog znanstvenog projekta na Sveučilištu u Zadru, daje neke pokazatelje o čitanju i čitanosti na razini Hrvatske. Cilj toga istraživanja bio je prikupiti i analizirati pokazatelje o razvoju čitatelja – djece, mladih i odraslih – te istražiti utjecaj obiteljskog i obrazovnog konteksta, nakladništva, knjižničarstva i masovnih medija na recepciju knjige i drugih medija⁶. Rezultati, između ostaloga, pokazuju da 38% učenika sedmih i osmih razreda čita samo kad mora i ono što mora te da građani svih dobi slabo prepoznaju knjižnice i knjižničare kao one koji im mogu pomoći u izboru materijala za čitanje. Češće se pri izboru materijala za čitanje i/ili učenje oslanjaju na informacije nestručnjaka nego na mišljenje ili savjete knjižničara. Tek svaki deseti roditelj ravna se mišljenjem knjižničara o tome što bi bilo dobro čitati djetetu mlađe dobi, a čak se 35% roditelja uopće ili uglavnom ne slaže s tim da je najbolje pitati knjižničara za savjet što čitati djetetu. Dio istraživanja odnosio se na najuspješnije programe i/ili projekte (kako ih percipiraju knjižničari) koje je u posljednje dvije godine pojedina knjižnica provodila u tri područja: popularizacija čitanja, razvoj osnovne pismenosti i razvoj informacijske pismenosti. Analizom opisa najuspješnijih programa i projekata vezanih uz popularizaciju čitanja iz 59 narodnih knjižnica dobiveni su podaci o velikom broju takvih programa i projekata, koji se pretežno provode rijetko i

povremeno, često su prigodni, periodični i jednokratni („po potrebi“). Uz to, čak 35 od 128 opisanih programa nije u izravnoj vezi s čitanjem, što upućuje na to da nije jasno što podrazumijeva rad na popularizaciji čitanja.

Prema statističkim podacima koje prikuplja NSK temeljenima na izvješćima županijskih matičnih službi narodnih knjižnica za 2015. pokrivenost jedinica lokalne samouprave mrežom narodnih knjižnica osigurana je za 98,7% gradova i 49,3% općina odnosno ukupno u 64,3% jedinica lokalne samouprave. Prema dostupnim podacima u 2015. 12,3% stanovnika Republike Hrvatske bilo je učlanjeno u neku narodnu knjižnicu. Pad posudbe u 2015. u odnosu na 2014. je 4%, a može se pripisati padu broja stanovništva, padu broja članova knjižnica (oko 4%) i smanjenim sredstvima za nabavu građe.

U organizaciji Zajednice nakladnika i knjižara i udruge Knjižni blok (uz financijsku potporu Ministarstva kulture i Hrvatske gospodarske komore), Agencija za istraživanje tržišta GfK Hrvatska provela je 2016. istraživanje čiji je cilj bila analiza čitateljskih navika hrvatskih građana na temelju podataka o kupovini knjiga. Istraživanje se nastavlja na niz GfK-ovih prethodnih istraživanja o korelaciji proizvodnje i prodaje knjiga te čitateljskih navika i kupovine knjiga.

Iz dobivenih je podataka vidljivo da 53% hrvatskih građana starijih od 15 godina u posljednjih godinu dana nije pročitao ni jednu jedinu knjigu, a oni koji su čitali, pročitali su prosječno 5 knjiga godišnje.

Oni koji čitaju do knjiga najčešće dolaze posudbom u knjižnici (46%) ili posudbom od prijatelja/rođaka (35%). Podaci ukazuju i na trend pada broja osoba koje kupuju knjige: prema ovom istraživanju samo 25% građana u posljednja je tri mjeseca kupilo knjigu, dok

je u 2005. to bilo 32%, a u 2011. godini 31%. Među onima koji nisu kupili niti jednu knjigu, 59% kao glavni razlog navodi to što im knjige ne trebaju ili ih ne zanimaju.

Kada je riječ o sadržajima u elektroničkim medijima, istraživanje je pokazalo da ispitanici najčešće čitaju dnevne novine (75%), dok ih samo 12% čita e-knjige, ali ih ne kupuju. Na komercijalnim platformama početkom 2014. godine bile su dostupne 1.654 e-knjige. Objavilo ih je 55 nakladnika, najčešće korišteni format bio je EPUB (55%), a prosječna cijena e-knjige bila je 44,55 kn.

PISA istraživanje procjenjuje učenička postignuća petnaestogodišnjaka na području matematičke, prirodnoznanstvene i čitalačke pismenosti. Čitalačka je pismenost definirana kao „razumijevanje i korištenje pisanih tekstova, razmišljanje o njima i angažman prilikom čitanja radi postizanja osobnih ciljeva, razvoja vlastitog znanja i potencijala te aktivnog sudjelovanja u društvu”.⁷ Hrvatska je sudjelovala u četiri ciklusa: 2006., 2009., 2012. i 2015. godine. U sva četiri ciklusa postignuća hrvatskih učenika bila su statistički značajno ispod prosjeka. Kada je riječ o čitalačkoj pismenosti, osobito je zabrinjavajući podatak o postotku učenika čija su postignuća ispod razine 2, koja je osnovna razina kompetencija u čitalačkoj pismenosti. Postignuća ispod te razine 2006. godine je imalo 22%, 2009. godine 22,5%, 2012. godine 18,6%, a 2015. godine 19,9% hrvatskih učenika. U isto vrijeme vrlo je malen broj učenika čija su postignuća na najvišim dvjema razinama, u posljednjem ciklusu samo 5,9% učenika.

Podaci u okviru istraživanja PISA 2009. pokazali su da, kada je riječ o čimbenicima vezanima uz karakteristike učenika, čimbenik čitateljskoga angažmana (čitalačke prakse i odnos prema čitanju) ima najveću korelaciju s postignućima u čitalačkoj pismenosti. Ta je korelacija

izraženija nego korelacija između čitalačke pismenosti i socioekonomskog statusa. Istraživanje je pokazalo da učenici s visokim čitateljskim angažmanom, a niskog su socioekonomskog statusa, postižu osjetno bolje rezultate u čitalačkoj pismenosti (prosječno 540 bodova) od učenika visokog socioekonomskog statusa i niskog čitateljskog angažmana (prosječno 490 bodova).⁸

Najveći broj naših učenika koji su sudjelovali u istraživanju PISA 2009., njih 74,4%, postigao je rezultate na razinama 2, 3 i 4. Čak 41% učenika iz te skupine izjavilo je da čita samo ako mora, 54% da čita samo da bi prošli informacije koje su im potrebne, a 62% da nikada ne čita iz zadovoljstva ili da u takvom čitanju provede manje od 30 minuta dnevno. Naposljetku, 19% učenika iz te skupine izjavilo je da nikada ne čita iz zadovoljstva.

Na kraju, premda se usporedbom prosječnih rezultata iz čitalačke pismenosti s rezultatima iz 2009. godine u Hrvatskoj uočava trend poboljšanja prosječnih rezultata, ti su rezultati i dalje izrazito niski, a kad se promotri zastupljenost dječaka i djevojčica na najnižim i najvišim razinama čitalačke pismenosti, uočava se dodatan problem. Naime, u skupini učenika koji ne dostižu razinu 2 nalazi se 25% dječaka i 15,1% djevojčica, dok se na najvišim razinama znanja i sposobnosti nalazi 4,7% dječaka i 7,0% djevojčica, što ukazuje na statistički relevantnu razliku u postignućima iz čitalačke pismenosti dječaka i djevojčica.

U PIRLS istraživanju koje procjenjuje čitateljske kompetencije desetogodišnjaka Hrvatska je sudjelovala 2011. godine. Čitalačka pismenost u tom je kontekstu definirana kao „sposobnost razumijevanja i upotrebe pisanih jezičnih oblika koje neko društvo zahtijeva ili kojeg pojedinci cijene”.⁹ Rezultati hrvatskih učenika osjetno su bolji od rezultata postignutih u PISA istraživanju. No

kada je riječ o odnosu prema čitanju, Hrvatska je na pretposljednem mjestu. U Hrvatskoj samo 17% učenika jako voli čitati, 53% to donekle voli, a 29% čitanje uopće ne voli. Od 57 zemalja koje su sudjelovale u istraživanju, u Hrvatskoj je najveći postotak djece koja ne vole čitati.

Prema podacima o programima koje su tijekom 2014. godine prikupili Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo kulture i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, u Hrvatskoj se provodi veći broj programa poticanja čitanja, ponajprije u školama i knjižnicama:

	BROJ USTANOVA	BROJ PROGRAMA
osnovne škole	254	389
srednje škole	58	65
škole s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina	6	10
učenički domovi	5	14
narodne knjižnice	120	347
programi koje podupire Ministarstvo kulture	—	19
ukupno	443	844

SWOT analiza

Na temelju analize stanja i stručnih mišljenja članova radne skupine za izradu Strategije provedena je SWOT analiza čitanja u Hrvatskoj. Radom u skupinama i sintezom zaključaka radionice utvrđene su osnovne snage, slabosti, prilike i prijetnje trenutnog stanja s čitanjem u Republici Hrvatskoj, koje su polazište za daljnje planiranje.

SNAGE

predškolska dob

→ poznate su etape razvoja govora i jezika (u prve tri godine djetetova života), govorno-jezični poticaji (jezično okruženje), prirodna usmjerenost djeteta na slušanje glasova iz okoline (bez potrebe posebnih poticaja ili uputa)

→ roditelji/ skrbnici interakcijom sa svojim djetetom potiču razvoj slušanja i razumijevanje jezika te govornu produkciju

→ govorno-jezični razvoj djeteta prate roditelji/skrbnici, odgojitelji i pedijatri

→ sustav odgoja i obrazovanja (institucije ranog i predškolskog odgoja) pruža podršku u govorno-jezičnom razvoju djece

SLABOSTI

predškolska dob

→ nedovoljna osviještenost svih roditelja/skrbnika o važnosti i potrebi poticajnog govorno-čitačkog okruženja u ranoj dobi

→ izostanak pružanja odgovarajuće pravovremene podrške stručnjaka

→ nedovoljna dostupnost stručnjaka za rano prepoznavanje odstupanja u djetetovu razvoju, ranu prevenciju i intervenciju u vidu pojačane stimulacije razvoja govora

→ nepostojanje odgovarajućih slikovnica za dojenačku dob i djetetovu ranu dob – usklađenih s relevantnim znanstvenim spoznajama iz psiholingvistike i neuroznanosti, odnosno neurorazvoja

→ dostupnost liječnika pedijataru i drugih stručnjaka koji interveniraju kod znakova odstupanja od urednog razvoja djeteta predškolske dobi

→ postoje i poznate su znanstvene spoznaje (matičnih znanosti) i stručno iskustvo iz područja koje obuhvaća čitalačku pismenost

škola

→ u odgojno-obrazovnom procesu postoji značajan broj kreativnih pojedinaca (učitelji, nastavnici, stručni suradnici, knjižničari, roditelji/skrbnici)

→ postoje i razvijaju se umjetničko-edukacijski projekti

→ postoji učenički interes za istraživački, kritički i kreativni rad putem čitalačkih praksa

→ postoje časopisi za poticanje samostalnog čitanja djece ili čitanja djeci, čime se razvijaju čitanje, govorenje, pisanje, slušanje

→ objavljuju se dodatni materijali za čitanje (za učenike 1. – 4. razreda oš)

→ školske knjižnice i visokoobrazovani knjižničari predstavljaju potencijal za razvoj i provođenje aktivnosti vezanih uz poticanje čitanja

→ razvijena je svijest o potrebi nacionalne strategije za poticanje kvalitetnog čitanja

→ inicijalno obrazovanje odgojitelja i učitelja ne pruža dovoljno kompetencija potrebnih za primjenu znanstvenih spoznaja o važnosti čitanja za osobni i društveni razvoj

škola

→ neodgovarajući nastavni programi i popisi školske lektire koji ne pogoduju razvoju čitalačke pismenosti i sklonosti čitanju

→ nedovoljna zastupljenost nastavnih metoda usmjerenih na učenika kojima se potiče čitanje i sklonost čitanju

→ nedovoljna osviještenost učitelja i nastavnika o tome da čitanje nije samo predmet nastave hrvatskog jezika

→ nedovoljan broj novih naslova u školskim knjižnicama

institucije (knjižnice)

- poticanje čitanja i čitatelja knjižničarima je osnovni posao

- uređenost sustava knjižnica i razrađeni mehanizmi razmjene iskustava

- kadrovska osposobljenost

- brojnost i raznolikost programa poticanja i promicanja čitanja

- rad sa svim dobnim skupinama

- stvaranje digitalnih sadržaja

- spoj tradicije i suvremenosti

nakladnici

- iskustvo u radu i potrebna ekspertiza

- raznoliki nakladnički programi (dobna, tematska i žanrovska raznolikost)

autori i prevoditelji

- brojne udruge autora

- organizacija festivala

→ institucije (knjižnice)

- nedovoljna vidljivost struke u javnosti i medijima (knjižničara i programa koje provode)

- nepostojanje cjelovite analize čitanosti prema standardiziranim kriterijima

- nedovoljna iskorištenost podataka o javnoj posudbi u županijskim narodnim knjižnicama

nakladnici

- nekoordinacija u sektoru

- loše funkcioniranje distribucijske i knjižarske mreže

- nedostatak kontinuiranih istraživanja čitanosti

- ispodprosječan broj čitatelja

- trend smanjivanja broja objavljenih naslova i naklada

autori i prevoditelji

- nedovoljna vidljivost autora (pisaca, prevoditelja i ilustratora) u javnosti

e-knjige

- postojeće komercijalne platforme za prodaju e-knjiga te nekomercijalni repozitorij e-knjiga i drugih e-sadržaja

- slobodan pristup sadržaju u javnoj domeni

- efikasnije korištenje leksikografskih publikacija i referentne literature u odnosu na tiskane medije

- dostupnost (nema vremenskih i prostornih ograničenja)

- ekološka prihvatljivost

PRILIKE**predškolska dob**

- timski rad odgojno-obrazovnih radnika

- suradnja udruga, odgojno-obrazovnih i zdravstvenih institucija, te roditelja/skrbnika s institucijama

- postojanje kampanje Čitaj mi! na nacionalnoj razini

- povezivanje znanstvenih istraživanja i metodičkih dostignuća s praksom

e-knjige

- neiskorištenost knjižara i knjižnica za distribuciju i promociju e-knjiga

- nevoljkost većine nakladnika u korištenju novih modela objavljivanja

- neadekvatna osposobljenost zaposlenika u nakladničkim i knjižarskim tvrtkama

- neprepoznatost e-knjige kao potencijalno različitog i jedinstvenog medija za distribuciju teksta

- neprepoznavanje e-knjige kao održivog poslovnog modela

- nepostojanje jedinstvenog sustava za prihvata i posudbu e-knjiga

PRIJETNJE**predškolska dob**

- izostanak suradnje i razumjevanja relevantnih institucija

- nedostatno financiranje projekata i aktivnosti usmjerenih na čitanje djece i čitalačku kulturu u obitelji

→ implementacija znanstvenih i metodičkih dostignuća

→ mogućnost financiranja programa iz raznih izvora na svim razinama (lokalnoj i nacionalnoj)

škola

→ nova Strategija odgoja i obrazovanja, znanosti i tehnologije koja uključuje kurikularnu reformu

→ mogućnost poticanja čitanja u svim predmetima, a ne samo unutar predmeta hrvatskoga jezika

→ mentoriranje nastavnika koje omogućuje transfer znanja i vještina potrebnih u poticanju čitanja

→ provođenje kampanje poticanja čitanja u kojoj sudjeluju poznate osobe

→ podrška Ministarstva kulture, umjetničke scene i nevladinih organizacija

→ spremnost medija da podrže aktivnosti poticanja čitanja

→ vrednovanje čitalačkih programa i, sukladno tomu, mogućnost napredovanja u struci

institucije (knjižnice)

→ suradnja i partnerstvo s javnim i privatnim sektorom

škola

→ nedovoljno iskorištene mogućnosti suradnje između institucija koje potiču kreativno, kritičko i kvalitetno čitanje i MZO-a

institucije (knjižnice)

→ nedovoljna zainteresiranost medija za knjižnične programe

→ uključivanje u međunarodne aktivnosti (projekte, sudjelovanje u izlaganjima i istraživanju)

→ status knjižnice kao ustanove važne za razvoj društva

→ suradnja s različitim udrugama u osmišljavanju i provedbi kampanja i programa

nakladnici

→ mogućnost privlačenja nove čitalačke publike

→ dobra mreža narodnih i školskih knjižnica

→ razvoj novih komunikacijskih kanala

→ međusektorska i međunarodna suradnja (sektor knjige s drugim kulturnim i ostalim sektorima)

→ novi program javne televizije

→ novi obrazovni programi u struci (nakladnici)

autori i prevoditelji

→ potpore privatnog sektora (tvrtke)

→ nerazvijena infrastruktura (ekonomska, zakonodavna, tehnička, kadrovska) za e-knjigu

→ nedostatak instrumentarija za istraživanja koji se temelje na jednoznačnim indikatorima

→ nedostatno financiranje programske djelatnosti

nakladnici

→ nepoticajna porezna politika

→ česte promjene zakonodavnog okvira

→ neprepoznatljivost sektora kao ekonomskog čimbenika

→ malo tržište

autori i prevoditelji

→ nedostatak potpore medija autorima u obliku književnih kritika i prikaza

→ nedostatne financijske potpore autorima

e-knjige

- razvijena ideja izrade jedinstvenog portala za pristup knjižarama, platformama, repozitorijima i sl. s e-knjigama
- voljnost MZO-a za informatizaciju obrazovnog sustava
- promocija i/ili diskontna prodaja e-knjiga tijekom postojećih knjiških manifestacija
- mogućnost korištenja postojeće nakladničke, knjižarske i knjižnične infrastrukture za promociju e-knjiga i uređaja za njihovo čitanje
- potpore Ministarstva kulture za objavljivanje e-knjiga

- smanjenje fondova iz kojih se financira opskrbljivanje knjižnica knjigama

e-knjige

- neprilagođenost zakonodavstva – zakoni i ostali propisi odražavaju stanje 'kulture tiska'
- nedostatna vidljivost e-knjige na tržištu
- nedostatna istraživanja čitateljskih navika vezanih uz e-knjigu
- slaba zastupljenost uređaja (e-čitača i tableta) u populaciji
- malo tržište

Kao što je iz tablice vidljivo, kao snage su procijenjeni dobra interakcija roditelja/skrbnika, odgojitelja i pedijataru kao polazište za rano usvajanje čitanja, stabilan sustav vrtića i škola koji može podržati poticanje čitanja, dostupnost pedijataru i drugih stručnjaka kad se pojave znakovi odstupanja od urednog dječjeg razvoja, postojanje znanstvenih spoznaja o čitalačkoj pismenosti i etapama razvoja

govora i jezika u djece predškolske dobi, učenički interes za istraživački, kritički i kreativni rad putem čitalačkih praksa, zatim svijest o potrebi nacionalne strategije za poticanje kvalitetnog čitanja, raznovrsni postojeći programi za poticanje čitanja za sve dobne skupine te podrška Ministarstva kulture, umjetničke scene, medija i brojnih nevladinih organizacija. U snage ulazi i uređen sustav knjižnica sa svojim razrađenim mehanizmima razmjene iskustava i kadrovskom osposobljenošću, raspoloživi knjižničari kao potencijal za provođenje aktivnosti vezanih uz poticanje čitanja, kao i kreativni pojedinci u odgojno-obrazovnom procesu, časopisi kojima se potiče samostalno čitanje djece, zatim raznoliki stručni nakladnički programi, umjetničko-edukacijski projekti, brojne udruge svih autora te organizacija književnih festivala, dostupnost repozitorija digitalnih knjiga, spremnost korisnika da se služe e-knjigom, slobodan pristup e-sadržajima u javnoj domeni, efikasno korištenje leksikografskih publikacija i referentne literature u e-izdanjima, dostupnost i ekološka prihvatljivost e-knjiga te mogućnosti korištenja komercijalne platforme za e-knjigu.

Slabostima smatramo nedostatak adekvatnih slikovnica za najmlađu dob usklađenih sa spoznajama psiholingvistike i neuroznanosti, nedostatnu osviještenost roditelja/skrbnika i odgojitelja o važnosti poticanja čitanja, nedovoljnu zastupljenost stručnjaka za rano prepoznavanje odstupanja u djetetovu razvoju, slabu umreženost i suradnju javnih i privatnih institucija koje provode programe vezane uz čitanje, neodgovarajuće nastavne programe i popise lektire koji ne pogoduju razvoju čitalačke pismenosti i ne razvijaju sklonost čitanju u obveznom obrazovanju, nedovoljno korištenje nastavnih metoda usmjerenih na poticanje čitanja te nedovoljnu osviještenost učenika i nastavnika o tome da čitanje nije samo predmet nastave hrvatskog jezika. Slabošću

se može držati i smanjenje knjižničnih fondova, nedovoljna vidljivost knjižničarske struke, nepostojanje standardiziranih analiza čitanosti, ispodprosječan broj čitatelja te loša koordinacija u nakladničkom sektoru – loše funkcioniranje distribucijske i knjižarske mreže, premalo zaposlenih u nakladništvu, trend smanjivanja broja objavljenih naslova i naklada, nedovoljna vidljivost autora u javnosti, kao i nepovezanost raznih projekata vezanih uz e-knjigu, neiskorištenost knjižnica za njezinu promociju, uz nevoljkost i neosposobljenost većine nakladnika za korištenje novih modela objavljivanja.

Kao prilike navedeni su razni primjeri suradnje s roditeljima/skrbnicima u razvoju ranog čitanja, postojanje kampanje za poticanje čitanja na nacionalnoj razini, mogućnosti umrežavanja institucija i uključivanje novih, povezivanje znanstvenih istraživanja s praksom, mogućnosti financiranja programa iz raznih izvora, osobito uključivanje u međunarodne aktivnosti, mogućnost poticanja čitanja u svim školskim predmetima, a ne samo u hrvatskom jeziku, usavršavanje učitelja i nastavnika da bi stekli znanja i vještine potrebne za poticanje čitanja te revidiranje popisa lektire, s ciljem proširivanja čitalačke publike. Dodatnu priliku pruža nova Strategija odgoja i obrazovanja, znanosti i tehnologije koja uključuje kurikularnu reformu, a i podrška Ministarstva kulture, umjetničke scene, dobra suradnja knjižnica s udrugama i odgojno-obrazovnim institucijama, zatim dobra mreža narodnih i školskih knjižnica, razvoj novih tehnologija, postojeći portal digitalnih zbirki NSK, novi program javne televizije, uključivanje u međunarodne aktivnosti, mogućnost privatnog sektora da podupre nakladništvo i programe poticanja čitanja, suradnja nakladnika s drugim kulturnim sektorima te mogućnost njihova usavršavanja. Tu su i uključenost tvrtki u podupiranje autora, uključivanje privatnog i javnog sektora u digitalizaciju

i promociju e-knjige, spremnost Ministarstva znanosti i obrazovanja da informatizira obrazovni sustav, potpora Ministarstva kulture objavljivanju e-knjiga, mogućnost korištenja postojeće nakladničke, knjižarske i knjižnične infrastrukture za promociju e-knjige i uređaja za njihovo čitanje, kao i početak rada na sustavu koji bi obuhvatio sve nacionalne projekte e-knjige.

Prijetnje razvoju čitanja u Hrvatskoj jesu nerazumijevanje i nedovoljna suradnja relevantnih institucija, osobito nedovoljno iskorištena suradnja između institucija koje potiču kreativno, kritičko i kvalitetno čitanje i Ministarstva znanosti i obrazovanja, zatim nedostatno financiranje projekata i programskih djelatnosti usmjerenih na poticanje čitanja i čitalačke kulture u obitelji te ograničena mogućnost utjecaja na realizaciju programa proizašlih iz ove Strategije zbog njezine ovisnosti o nizu vanjskih čimbenika. Prijetnje su i nedovoljna zainteresiranost medija za programe vezane uz čitanje na svim razinama, nepostojanje ili nedovoljna vidljivost književne kritike i književnih prikaza u medijskom i kulturnom prostoru, nedovoljna financijska potpora autorima, nerazvijena ekonomska, zakonodavna, tehnička i kadrovska infrastruktura i nedostatna podrška za e-knjigu, uz zabrinjavajuće smanjivanje razine opće pismenosti, smanjenje knjižničnih fondova, nedostatak instrumenata za istraživanja vezana uz čitanje ili e-knjigu temeljena na jednoznačnim indikatorima, slaba zastupljenost uređaja za e-čitanje, nepoticajna porezna politika za nakladnike, česte promjene zakonodavnog okvira, malo tržište te neprepoznatljivost nakladničkog sektora kao ekonomskog čimbenika.

Vizija Nacionalne strategije poticanja čitanja

Želja za čitanjem i sposobnost čitanja bitan su preduvjet cjelovitog osobnog razvoja. Osim toga, čitanje omogućuje znatno podizanje razine općeg i specifičnog obrazovanja te lakše stjecanje stručnih kompetencija. Budući da je čitanje jedan od preduvjeta sudjelovanja u kulturi, ono izravno i neizravno utječe na poboljšanje ukupne kvalitete života pojedinca i društva.

Pripovijedanje ili naracija jedna je od temeljnih dimenzija ljudskog postojanja. Razumjeti sebe i svijet oko sebe znači moći razumjeti priču, u najširem smislu razumjeti tekst. Za to je potrebno znati čitati i moći shvatiti pročitano. Osim razvoja osnovnih spoznajnih kompetencija, čitanje nam služi za izgradnju i shvaćanje vlastitih narativnih identiteta, ali i za izgradnju i shvaćanje društva kao vrlo složene mreže naracija. Budući da čitanje nužno ima barem dvije dimenzije – intelektualnu (spoznajnu) i emocionalnu (doživljajnu) – ono ne unaprjeđuje samo razumijevanje i kritički pristup životu, pojedincu i zajednici već pridonosi i cjelovitom osobnom razvoju. Užitek u čitanju u tome ima neizostavnu ulogu.

Oblikovanje sebe započinje i razvija se poistovjećivanjem uz pomoć jezika. Identifikacijski modeli koji se javljaju u književnosti nude mogućnosti za uspješnije razumijevanje međuljudske komunikacije, bolje rješavanje konflikata ili potpunije shvaćanje onoga što nam u životu pomaže ili što nam prijeti. Čitanje povećava

emotivnu inteligenciju i toleranciju. Čitanjem nekih tipova naracija usvajaju se identitetski obrasci koje te naracije nude te se omogućuje postizanje boljih rezultata na testovima emotivne, logičke i socijalne inteligencije kao i povećanje razine empatije i spremnosti da se pomogne drugom. Čitanje potiče određene tipove identifikacija koje čitatelju omogućuju lakše snalaženje u složenim socijalnim interakcijama.

Budući da se sklonost čitanju i predčitačke vještine razvijaju od najranije dobi, osobito je važno posebnu pažnju posvetiti čitanju djeci i dječjem čitanju, prije svega zato što čitanje pozitivno utječe i na njihov emocionalni razvoj i na njihove jezične i opće spoznajne sposobnosti – potiče pamćenje i maštu, poboljšava pažnju, produbljuje znanje, razvija moralnu osjetljivost, jača samopouzdanje, a jednako tako pomaže u stvaranju međugeneracijskih veza između djece i odraslih.

Jednako kao što čitanje doprinosi razvijanju društva, tako i društvo treba omogućiti usvajanje i razvijanje čitateljskih navika i posljedično oblikovanje kompetentnih čitatelja. U tom smislu Nacionalna strategija poticanja čitanja promiče čitanje kao osobitu društvenu vrijednost. Njezina je namjera osposobljavanje što je moguće većeg broja građana da s punim razumijevanjem čita tekstove različitih vrsta dostupne u različitim formatima objavljivanja. Strategija će afirmirati,

omogućiti i proširiti kompetentno kritičko čitanje koje rezultira raspoznavanjem, usvajanjem i promišljanjem što je moguće većeg broja kodova i konvencija kojima su oblikovani različiti tipovi naracija, poput umjetničkog, znanstvenog, kulturnog, političkog, ekonomskog, religijskog, medijskog ili tehnološkog. Da bi se to postiglo, potrebno je osnažiti i ideju da svrha fikcije i naracije nije samo puka zabava ili odvratanje od stvarnosti, nego poprište na kojem se vježbaju modeli suočavanja sa stvarnim svjetonazorskim, moralnim, političkim, emocionalnim ili društvenim problemima i pitanjima. Zato je vrlo važno osnaživanje čitalačkih praksi koje se u tom suočavanju susreću s temeljnim društvenim vrijednostima poput demokracije, ravnopravnosti, inkluzivnosti, tolerancije, osobne slobode, solidarnosti, društvene pravednosti ili održivog razvoja.

VIZIJA

Hrvatsko društvo razumije ulogu čitanja u razvoju pojedinca i društva te specifičnosti čitanja u određenoj životnoj dobi, u skladu s tim konkretno djeluje i prihvaća odgovornost za poticanje čitanja i sâmo čitanje.

IZJAVA O VIZIJI

**Čitajmo
da ne
ostanemo
bez riječi.**

Ciljevi i mjere

Ostvarivanje vizije „Hrvatsko društvo razumije ulogu čitanja u razvoju pojedinca i društva te specifičnosti čitanja u određenoj životnoj dobi, u skladu s tim konkretno djeluje i prihvaća odgovornost za poticanje čitanja i sâmo čitanje.” postići će se provedbom ove Strategije u skladu s trima ključnim strateškim ciljevima: (1) uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju, (2) razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje i (3) povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala.

Strateški ciljevi realizirat će se kroz 15 specifičnih ciljeva i 42 mjere.

Kako bi se uspostavio učinkovit društveni okvir za podršku čitanju, u razdoblju predviđenom za provedbu Strategije potrebno je osigurati uvjete za provedbu i praćenje Strategije te za evaluaciju njezinih učinaka. Isto tako, treba osigurati znanstvena istraživanja koja će rezultirati spoznajama važnim za poticanje čitanja, uspostaviti sustav distribucije informacija, poticati međusektorsko povezivanje i suradnju svih institucionalnih i izvaninstitucionalnih sudionika na području poticanja čitanja, kao i provesti nacionalnu kampanju poticanja čitanja.

Razvoj čitalačke pismenosti i osposobljavanje čitatelja za aktivno i kritičko čitanje ostvaruje se uz nekoliko prioriteta (specifičnih ciljeva) osmišljavanjem i provedbom programa poticanja čitanja djeci u ranoj i predškolskoj dobi, programa poticanja čitanja u školskoj dobi (osnovna i srednja škola), programa poticanja čitanja odraslih te poticanjem suradnje svih sudionika uključenih u programe poticanja čitanja.

Osiguravanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala strateški je cilj koji se ostvaruje sustavnim ulaganjem u pisce, ilustratore i prevoditelje te u njihovo djelovanje, potporom nakladničkoj i knjižarskoj djelatnosti, povećanjem produkcije i dostupnosti knjige putem svih vrsta knjižnica, povećanjem produkcije i dostupnosti čitalačkih materijala za osobe s poteškoćama u čitanju na uobičajen način i ulaganjem u nove naslove, dostupnost i vidljivost e-knjiga te besplatnih digitalnih sadržaja.

STRATEŠKI CILJEVI	SPECIFIČNI CILJEVI	MJERE
1. USPOSTAVITI UČINKOVIT DRUŠTVENI OKVIR ZA PODRŠKU ČITANJU	1.1. osigurati uvjete za provedbu i praćenje Strategije i evaluaciju njezinih učinaka	1.1.1. osnovati radnu skupinu na razini MK-a i MZO-a koja prati provedbu Strategije poticanja čitanja (koordinacija aktivnosti, praćenje provedbe i evaluacija učinaka) 1.1.2. osigurati proračunska sredstva i sredstva ESF– OPULJP za provođenje Strategije 1.1.3. osigurati podršku pojedincima, institucijama i organizacijama u prijavljivanju projekata za koje se traži financiranje iz EU fondova i drugih raspoloživih izvora 1.2.1. potaknuti i podržati znanstvenu zajednicu u provođenju interdisciplinarnih istraživanja o čitanju

1.2. osigurati znanstvena istraživanja koja će rezultirati spoznajama važnim za poticanje čitanja

1.3. uspostaviti sustav za distribuciju informacija

1.4. poticati međusekorsko povezivanje i suradnju svih institucionalnih i izvaninstitucionalnih sudionika na području poticanja čitanja

1.2.2. pridonijeti umrežavanju znanstvenika i institucija

1.3.1. postaviti internetski portal na kojem se objavljuju informacije o čitanju i programima poticanja čitanja, različitim čitalačkim praksama, istraživanjima čitanja, primjerima dobre prakse i provedbi Strategije

1.3.2. osigurati sredstva za prostore na sajmovima i ostalim događanjima na kojima se predstavljaju programi poticanja čitanja i promovira čitanje

1.3.3. senzibilizirati medije za važnost čitanja i aktivnosti koje potiču čitanje

1.3.4. osigurati javni medijski prostor za književne prikaze, recenzije i kritike

1.4.1. povezati Strategiju s drugim relevantnim lokalnim i nacionalnim strategijama

1.4.2. povezati aktivnosti Strategije s kompatibilnim aktivnostima u različitim sektorima na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i EU razini

1.5. pokrenuti proces kojim će se stvoriti uvjeti za osnivanje nacionalne fondacije za promicanje čitanja

1.6. provesti nacionalnu kampanju poticanja čitanja

2. RAZVIJATI ČITALAČKU PISMENOST I POTICATI ČITATELJA NA AKTIVNO I KRITIČKO ČITANJE

2.1. osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja djeci rane i predškolske dobi

1.5.1. izraditi elaborat buduće nacionalne fondacije za promicanje čitanja

1.6.1. izraditi konceptualni i organizacijski okvir koji će povezati postojeće i osmisliti nove aktivnosti u jedinstvenu nacionalnu kampanju

1.6.2. osmisliti i organizirati dane čitanja

1.6.3. potaknuti i podržati inicijative institucija i organizacija (odgojno-obrazovne, kulturne, znanstvene i zdravstvene), organizacije civilnog društva (udruge, zaklade) te pojedinaca usmjerenih na poticanje čitanja

2.1.1. informirati i educirati roditelje/skrbnike o važnosti čitanja djeci i načinima razvoja predčitačkih vještina i dispozicija (jezično-govorne vještine, vještine dekodiranja i razvoj interesa za čitanje)

2.1.2. angažirati postojećiu mrežu pedijatrijskih ordinacija, obiteljskih liječnika i patronažnih sestara za senzibiliziranje, informiranje i edukaciju roditelja/skrbnika

2.2. osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja u školskoj dobi (osnovna i srednja škola)

2.1.3. sustavno uvoditi u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja programe i aktivnosti koji pridonose razumijevanju sadržaja pročitano­g teksta, proširuju vokabular, razvijaju jezične kompetencije i potiču interes za čitanje

2.1.4. osmisliti i raspisati natječaje za programe koji potiču čitanje u predškolskoj dobi te provesti edukaciju edukatora

2.2.1. potaknuti učitelje, nastavnike i stručne suradnike da u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s djecom koriste sadržaje i metode koje potiču kvalitetno čitanje i sklonost čitanju

2.2.2. promijeniti predmetne nastavne programe (hrvatskog jezika i svih ostalih predmeta gdje je to prikladno) tako da svojim ciljevima, ishodima i sadržajima izravno promiču i osnažuju razvoj potrebe za čitanjem, kritičkog čitanja i čitanja iz užitka

2.2.3. sustavno opre­mati školske knjižnice knjigama koje će uče­nici čitati iz užitka

2.3. osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja za odrasle

2.4. poticati suradnju sudionika uključenih u čitalačke programe

2.2.4. osmisliti i raspisati natječaje za programe koji potiču čitanje u školskoj dobi

2.2.5. poticati organiziranje razrednih knjižnica za razmjenu pročitanih knjiga u razredu

2.3.1. poticati međuge­neracijske programe koji uključuju čitanje i pripovijedanje u obitelji i lokalnoj zajednici

2.3.2. osmisliti aktivnosti i programe poticanja čitanja odraslih, osobito u trećoj životnoj dobi

2.3.3. potaknuti narodne knjižnice na kreiranje dodatnih tematski usmjere­nih čitateljskih grupa/klu­bova za odrasle (studente, zaposlene, nezaposlene)

2.3.4. osmisliti i raspisati natječaj za inovativne programe poticanja čitanja odraslih

2.4.1. inicirati i pokretati programe suradnje između kulturnih, znanstvenih i odgojno-obrazovnih institucija i organizacija te organizacija civilnog društva (udruge i zaklade) i promi­cati razmjenu dobrih praksi

3. POVEĆATI DOSTUPNOST KNJIGA I DRUGIH ČITALAČKIH MATERIJALA

3.1. sustavno ulagati u pisce, ilustratore i prevoditelje i u njihovo djelovanje

3.1.1. podržati različite institucije da organiziraju redovite programe u kojima sudjeluju domaći autori

3.1.2. osmisliti i provoditi natječaje za mlade pisce, ilustratore i prevoditelje

3.1.3. ulagati u promociju pisaca, ilustratora i prevoditelja

3.1.4. promicati autorsko pisanje kao društvenu vrijednost

3.2. podržati nakladničku i knjižarsku djelatnost

3.2.1. poticati programe edukacije i osposobljavanja nakladnika i knjižara za učinkovitu komunikaciju s čitateljima

3.3. osigurati veću dostupnost knjige

3.3.1. Osigurati alternativne načine dolaska do knjige za populaciju kojoj nisu na raspolaganju knjižnične usluge u mjestu stanovanja ili u mjestu boravka (ruralne sredine, bolnice, kazнено-popravne ustanove i drugo)

3.3.2. omogućiti djeci i mladima do 18 godina besplatno korištenje usluga narodnih knjižnica

3.4. povećati objavljivanje i osigurati dostupnost čitalačkih materijala za osobe s poteškoćama u čitanju

3.4.1. Poticati, podržati i promicati produkciju koja podrazumijeva specifične potrebe čitatelja koji nisu u

možnosti čitati standardni (crni) tisak, (zvučna knjiga, građa lagana za čitanje, građa na brajici i sl.)

3.4.2. Osigurati za nakladnike i knjižničare edukaciju o kriterijima koje trebaju zadovoljavati čitalački materijali za osobe s poteškoćama u čitanju standardnog (crnog) tiska

3.5. ulagati u nove naslove, dostupnost i vidljivost e-knjiga i besplatnih digitalnih sadržaja

3.5.1. razvoj knjižnične infrastrukture za posudbu e-knjiga

3.5.2. Razvoj digitalnih repozitorija s besplatnim sadržajima (knjige, časopisi, novine i drugo), tamo gdje je moguće u suradnji s CARNET-ovim programom e-škole

3.5.3. poticanje nakladnika na objavljivanje većeg broja e-knjiga

3.5.4. promocija i popularizacija e-čitanja i e-čitača, e-knjižara i e-knjižnica

Usklađenost Nacionalne strategije poticanja čitanja s relevantnim strateškim dokumentima Republike Hrvatske

Izrada Nacionalne strategije poticanja čitanja dio je strategije Vladinih programa za razdoblje od 2015. do 2017. godine., 6.4. Razvoj kulturnoga i umjetničkog stvaralaštva, gdje se navodi: „povećat će se interes za čitanje svih dobnih skupina, interesnih skupina, naročito djece i mladih kao posebno važne ciljne skupine, povećat će se potpora drugih ustanova programima čitanja što će rezultirati povećanjem broja čitateljskih klubova, učlanjenja u knjižnice i u konačnici kupnjom knjiga”.

Nužnost poticanja čitanja među građanima Republike Hrvatske svih generacija razvojni je izazov u okviru jednog od strateških ciljeva postavljenih u *Strategiji kulturnog razvitka* koja je 2001. godine izrađena u sklopu projekta *Hrvatska u 21. stoljeću*. Cilj postavljen ovom Strategijom jest „stvoriti bolje uvjete za izdavanje, distribuciju i plasman kvalitetnih domaćih i stranih književnih djela”, a neki od specifičnih zadataka kojima se taj cilj trebao ostvariti jesu unaprjeđivanje nakladničke i prevodilačke djelatnosti, poticanje bavljenja knjigom, prilagođavanje zakonodavnog okvira omogućavanjem poticajnog okruženja u prilog knjizi i nakladništvu, poticanje alternativnog oblika ulaganja u nakladništvo, stručno odlučivanje svih zainteresiranih skupina o profesionalnim standardima i autorskim naknadama te jačanje distributivne mreže.

Aktivnosti za poticanje čitanja u budućnosti nalaze se kao posebni cilj (1.5.) Razvoj književno-nakladničke i knjižnične djelatnosti u *Strateškom planu Ministarstva kulture 2016. – 2018.* Mjere koje će za potrebe ostvarivanja ovoga cilja provoditi Ministarstvo kulture usmjerene su na poticanje književnog stvaralaštva, potporu proizvodnji i distribuciji knjiga, časopisa i elektroničkih publikacija, potporu razvoju knjižničnih usluga i zadovoljavanju potreba korisnika te na povećanje participacije knjige u kulturnom životu.

Stoga su ciljevi predviđeni ovom Strategijom poticanja čitanja — (1.) uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju te cilj (3.) povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala — usklađeni sa sektorskim razvojnim strategijama.

Nacionalna strategija poticanja čitanja usklađena je s relevantnim strateškim dokumentima ministarstva nadležnog za znanost i obrazovanje i ministarstva nadležnog za kulturu.

Provedbu mjera ove Strategije potrebno je planirati u koordinaciji s provedbom mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine.

Institucionalni i financijski okvir za provedbu Strategije

Provedba nekih od predviđenih mjera zahtijeva međuresorne radne skupine i suradnju niza dionika na stvaranju uvjeta za njihovo provođenje. Uz Ministarstvo kulture, u čijoj je nadležnosti provedba ovoga dokumenta, nužna je kontinuirana suradnja s Ministarstvom znanosti i obrazovanja ili primjerice Ministarstvom zdravstva i nizom državnih agencija i javnih institucija. Stoga je partnerstvo i suradnja u provedbi Nacionalne strategije poticanja čitanja ključno načelo za uspješnost ostvarivanja vizije i postavljenih strateških ciljeva u budućnosti.

Veći broj mjera uključuje aktivnosti koje se kontinuirano odvijaju u nadležnim tijelima i institucijama, a moguće je da će provedba Strategije biti financirana i iz međunarodnih izvora (posebice sredstava EU fondova).

Projekti kroz koje će se provoditi Nacionalna strategije poticanja čitanja prikazani su u okvirnom akcijskom planu u kojem su određeni nositelji aktivnosti, izvori financiranja i indikatori za praćenje ostvarenja ciljeva. Na temelju okvirnog akcijskog plana za svaku godinu provođenja Strategije odredit će se detaljni godišnji akcijski planovi koje donose Ministarstvo kulture i Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Sredstva potrebna za realiziranje Nacionalne strategije poticanja čitanja osigurana su u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2017. godinu i projekcijama za

2018. i 2019. godinu na razdjelima Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti i obrazovanja. Na razdjelu Ministarstva kulture sredstva su osigurana na aktivnosti A781003 PROGRAMI KNJIŽNIČNE DJELATNOSTI u iznosu od 500.000,00 kuna godišnje za 2017. i 2018. godinu te 1.000.000,00 kuna za 2019. godinu; na aktivnosti A785011 OPERATIVNI PROGRAM UČINKOVITI LJUDSKI POTENCIJALI u iznosu od 2.000.000,00 kuna godišnje u projekciji proračuna za 2018. i 2019. godinu. Na razdjelu Ministarstva znanosti i obrazovanja sredstva za dio mjera ove Strategije osigurana su na glavi 05 Ministarstvo znanosti i obrazovanja, RKP-u 21836 Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 23962 Agencija za odgoj i obrazovanje u ukupnom iznosu od 276.033 kune za 2017. godinu, 441.908,00 kuna za 2018. i 413.409,00 kuna za 2019. godinu.

Akcijski plan provedbe Strategije 2017. — 2022.

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
1. CILJ — USPOSTAVITI UČINKOVITI DRUŠTVENI OKVIR ZA PODRŠKU ČITANJU						
1.1. Osigurati uvjete za provedbu i praćenje Strategije i evaluaciju njezinih učinaka	1.1.1. Osnovati radnu skupinu na razini MK-a i MZO-a koja prati provedbu Strategije poticanja čitanja (koordinacija aktivnosti, praćenje provedbe i evaluacija učinaka)	MK, MZO	MK, MZO, NSK, vanjski suradnici	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Osnovana radna skupina, periodična izvješća o provedbi, podaci o promjeni trendova	državni proračun na pozicijama MK i MZO
	1.1.2. Osigurati proračunska sredstva i sredstva Europskog socijalnog fonda (Operativni program učinkoviti ljudski potencijali – OPULJP) za provođenje Strategije	MK, MZO	MK, MZO	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Osigurana proračunska sredstva u stavkama koje predviđaju takav način financiranja provedbe Strategije	državni proračun na pozicijama MK i MZO i sredstva ESF – OPULJP
	1.1.3. Osigurati podršku pojedincima, institucijama i organizacijama u prijavljivanju projekata	MK, MZO	MK, MZO	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj prijavljenih i prihvaćenih projekata	državni proračun na pozicijama MK i MZO

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	za koje se traži financiranje iz EU fondova i drugih raspoloživih izvora					
1.2. Osigurati znanstvena istraživanja koja će rezultirati spoznajama važnima za poticanje čitanja	1.2.1. Potaknuti i podržati znanstvenu zajednicu u provođenju interdisciplinarnih istraživanja o čitanju	MK, MZO	Znanstvene ustanove i istraživačke organizacije, nezavisni istraživači	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Razvijena metodologija za usklađeno praćenje trendova čitanja, rezultati istraživanja u svim sektorima vezanima uz poticanje i promicanje čitanja, uspostavljene referentne točke za praćenje trendova	državni proračun na pozicijama MK i MZO
	1.2.2. Pridonijeti umrežavanju znanstvenika i institucija	MK, MZO, znanstvena zajednica	Znanstvena zajednica u području kulture, odgoja i obrazovanja, istraživačke organizacije, udruge	Dvije godine od početka provedbe Strategije	Učinkovito korištenje postojećih resursa, razvijanje aplikacija koje je moguće interdisciplinarno koristiti za istraživačke projekte, mrežna stranica za razmjenu i distribuciju rezultata	državni proračun na pozicijama MK i MZO
1.3. Uspostaviti sustav za distribuciju informacija	1.3.1. Postaviti internetski portal na kojem se objavljuju informacije o čitanju i programima poticanja čitanja, različitim čitalačkim praksama, istraživanjima čitanja, primjerima dobre prakse i provedbi Strategije	MK	MK i sudionici u provedbi Strategije koji osiguravaju podatke i primjere prakse	6 mjeseci od formalnog prihvatanja Strategije (ili od početka provedbe Strategije)	Mrežna stranica s osiguranom administracijom, sadržaji na mrežnoj stranici	državni proračun na pozicijama MK
	1.3.2. Osigurati sredstva za prostore na sajmovima i ostalim događanjima na kojima se predstavljaju programi poticanja čitanja i promovira čitanje	MK, MZO	Organizatori sajmova i manifestacija u području predstavljanja knjižne produkcije	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj programa promidžbe čitanja na sajmovima i manifestacijama te broj sudionika	Sredstva nositelja

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	1.3.3. Senzibilizirati medije za važnost čitanja i aktivnosti koje potiču čitanje	MK, MZO, organizatori događanja u području promicanja čitanja	Javni mediji, knjižnice, predškolske ustanove, škole, nakladnici, autori, nevladine udruge vezane uz knjigu, autore i čitanje	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja priloga o čitanju i važnosti čitanja u javnim medijima	državni proračun na pozicijama MK i MZO i sredstva ESF – OPULJP
	1.3.4. Osigurati javni medijski prostor za književne prikaze, recenzije i kritike	MK, MZO, mediji	Znanstvena zajednica u području književne kritike, autori, mediji, udruge s aktivnostima u području čitanja	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja književnih kritika i prikaza u medijima	državni proračun na pozicijama MK i MZO
1.4. Poticati međusektorsko povezivanje i suradnju svih institucionalnih i izvaninstitucionalnih sudionika na području poticanja čitanja	1.4.1. Povezati Strategiju s drugim relevantnim lokalnim i nacionalnim strategijama	MK, MZO	MK, MZO	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Ostvarena suradnja putem zajedničkih projekata s lokalnim i nacionalnim strategijama	državni proračun na pozicijama MK i MZO
	1.4.2. Povezati aktivnosti Strategije s kompatibilnim aktivnostima u različitim sektorima na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i EU razini	MK, MZO	MK, MZO, znanstvena zajednica, autori, mediji, udruge s aktivnostima u području čitanja	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja programa i manifestacija koje potiču čitanje te porast zainteresiranih sudionika	državni proračun na pozicijama MK i MZO
1.5. Pokrenuti proces kojim će se stvoriti uvjeti za osnivanje nacionalne fondacije za promicanje čitanja	1.5.1. Izraditi elaborat buduće nacionalne fondacije za promicanje čitanja	MK	MK i vanjski suradnici	do završetka perioda Akcijskog plana	Izrađen elaborat	državni proračun na pozicijama MK
1.6. Provesti nacionalnu kampanju poticanja čitanja	1.6.1. Izraditi konceptualni i organizacijski okvir koji će povezati postojeće i osmisliti nove aktivnosti u jedinstvenu nacionalnu kampanju	MK, MZO	MK, MZO, vanjski stručnjaci	od 2017. do 2019.	Provedena kampanja, snimljen spot, izrađeni plakati s poznatim osobama koje promiču čitanje, organizirana javna čitanja, građani upoznati s kampanjom i u njoj sudjeluju, promjene u ponašanju	državni proračun na pozicijama MK i MZO

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
					ciljanih skupina, veća zainteresiranost za knjigu i čitanje, veći broj posuđenih i prodanih knjiga	
	1.6.2. Osmisliti i organizirati dane čitanja	MK, MZO	MK, MZO, Hrvatsko čitateljsko društvo	Jedanput godišnje	Broj prijavljenih programa i broj sudionika u obilježavanju Dana čitanja	državni proračun na pozicijama MK i MZO
	1.6.3. Potaknuti i podržati inicijative institucija i organizacija (odgojno-obrazovne, kulturne, znanstvene i zdravstvene), organizacija civilnog društva (udruge, zaklade) te pojedinaца usmjerenih na poticanje čitanja	MK, MZO, MDOMSP	MK, MZO, AZOO, Hrvatsko čitateljsko društvo i ostale relevantne udruge	od 2017. do 2022.	Broj organiziranih javnih čitanja, održana međunarodna konferencija o poticanju čitanja, broj programa u odgojno-obrazovnim i zdravstvenim institucijama i broj sudionika	državni proračun na pozicijama MK i MZO i sredstva ESF – OPULJP
2. CILJ — RAZVIJATI ČITALAČKU PISMENOST I POTICATI ČITATELJA NA AKTIVNO I KRITIČKO ČITANJE						
2.1. Osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja djeci rane i predškolske dobi	2.1.1. Informirati i educirati roditelje/skrbnike o važnosti čitanja djeci i načinima razvoja predčitačkih vještina i dispozicija (jezično-govorne vještine, vještine dekodiranja i razvoj interesa za čitanje)	MZO	MZO, (stručne službe u vrtićima), udruge, HRT	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj roditelja/skrbnika uključenih u programe	državni proračun na pozicijama MZO
	2.1.2. Angažirati postojeću mrežu pedijatrijskih ordinacija, obiteljskih liječnika i patronažnih sestara za senzibiliziranje, informiranje i edukaciju roditelja	MZO, MZ	MZO, MZ, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj pedijatara, obiteljskih liječnika, roditelja/skrbnika i djece uključene u program	državni proračun na pozicijama MZO i MZ

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
2.2. Osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja u školskoj dobi (osnovna i srednja škola)	2.1.3. sustavno uvoditi u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja programe i aktivnosti koji pridonose razumijevanju sadržaja pročitanog teksta, proširuju vokabular, razvijaju jezične kompetencije i potiču interes za čitanje	MK, MZO	MK, MZO, AZOO, vanjski stručnjaci, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u dječjim vrtićima	državni proračun na pozicijama MK i MZO i sredstva ESF – OPULJP
	2.1.4. Osmisliti i raspisati natječaje za programe koji potiču čitanje u predškolskoj dobi te provesti edukaciju edukatora	MZO, AZOO	MZO, AZOO, vanjski suradnici	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih edukacija i broj sudionika	državni proračun na pozicijama MZO, AZOO i sredstva ESF – OPULJP
	2.2.1. Potaknuti učitelje, nastavnike i stručne suradnike da u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s djecom koriste sadržaje i metode koje potiču kvalitetno čitanje i sklonost čitanju	MZO, AZOO	MZO, AZOO, vanjski stručnjaci, HRT	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih edukacija, broj učitelja, nastavnika i stručnih suradnika koji su prošli edukaciju	državni proračun na pozicijama MZO, AZOO i sredstva ESF – OPULJP
	2.2.2. Promijeniti predmetne nastavne programe (hrvatskog jezika i svih ostalih predmeta gdje je to prikladno) tako da svojim ciljevima, ishodima i sadržajima izravno promiču i osnažuju razvoj potrebe za čitanjem, kritičkog čitanja i čitanja iz užitka	MZO, AZOO	MZO, AZOO, vanjski stručnjaci	od 2017. do 2019.	Novi predmetni kurikulumi koji svojim ciljevima, ishodima i sadržajima izravno promiču i osnažuju razvoj potrebe za čitanjem, kritičkog čitanja i čitanja iz užitka	državni proračun na pozicijama MZO i AZOO

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	2.2.3. Sustavno opre- mati školske knjižnice knjigama koje će učenici čitati iz užitka	MZO	MZO	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Povećanje knjižnog fonda (ne samo lektirnih naslova)	državni proračun na pozicijama MZO
	2.2.4. Osmisliti i raspisati natječaje za programe koji potiču čitanje u školskoj dobi	MZO, MK	MZO, MK, AZOO, vanjski stručnjaci	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj prijavljenih proje- kata i školskih učenič- kih projekata poticanja čitanja, broj osnovanih čitateljskih klubova u školskim knjižnicama	državni proračun na pozicijama MK i MZO i sredstva ESF – OPULJP
	2.2.5. Poticati organizi- ranje razrednih knjižnica za razmjenu pročitanih knjiga u razredu	MZO, AZOO	MZO	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj osnovanih razrednih knjižnica, knjižni fond razred- ne knjižnice, broj pročitanih knjiga	državni proračun na pozicijama MZO
2.3. Osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja za odrasle	2.3.1. Poticati međuge- neracijske programe koji uključuju čitanje i pripovijedanje u obitelji i lokalnoj zajednici	MZO, MK, NSK	Narodne knjižnice, školske knjižnice, NSK, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u narodnim i školskim knjižnicama	državni proračun na poziciji MZO i MK
	2.3.2. Osmisliti aktivnosti i programe poticanja čitanja odraslih, osobito u trećoj životnoj dobi	MK, NSK, Ministarstvo zdravstva	MK, Narodne knjižni- ce, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u narodnim knjižnicama	državni proračun na pozicijama MK i sredstva ESF – OPULJP
	2.3.3. Potaknuti narodne knjižnice na kreiranje dodatnih tematski usmjerenih čitateljskih grupa/klubova za odrasle (studente, zaposlene, nezaposlene)	MK, NSK	Narodne knjižnice, NSK, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u narodnim knjižnicama, broj osnovanih čitateljskih klubova	državni proračun na pozicijama MK i sredstva ESF – OPULJP
	2.3.4. Osmisliti i raspisati natječaje za inovativne programe poticanja čitanja odraslih	MK, MZO	MK, MZO, ASOO i udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj raspisanih i prijavljenih natječaja, broj provedenih natječaja	državni proračun na pozicijama MK i MZO i sredstva ESF – OPULJP

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
2.4. Poticati suradnju sudionika uključenih u čitalačke programe	2.4.1. Inicirati i pokretati programe suradnje između kulturnih, znanstvenih i odgojno-obrazovnih institucija i organizacija te organizacija civilnog društva (udruge i zaklade) i promicati razmjenu dobrih praksi	MK, MZO, HAZU	MK, MZO, AZOO, nakladnici, udruge i društva pisaca/književnika, Hrvatsko čitateljsko društvo i ostale relevantne udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Povećan broj dionika provedbe programa	državni proračun na pozicijama MK i MZO
3. CILJ — POVEĆATI DOSTUPNOST KNJIGA I DRUGIH ČITALAČKIH MATERIJALA						
3.1. Sustavno ulagati u pisce, ilustratore i prevoditelje i u njihovo djelovanje	3.1.1. Podržati različite institucije da organiziraju redovite programe u kojima sudjeluju domaći autori	MK	Udruge i društva pisaca/književnika, MK i vanjski suradnici, knjižnice, AZOO, televizijske kuće, osobito HRT, mediji, DHKP, ULUPUH	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj organiziranih i provedenih programa	državni proračun na pozicijama MK i sredstva ESF – OPULJP
	3.1.2. Osmisliti i provoditi natječaje za mlade pisce, ilustratore i prevoditelje	MK, Udruge i društva pisaca/književnika, nakladnici, DHKP, ULUPUH	Udruge i društva pisaca/književnika, MK i vanjski suradnici, knjižnice, mediji, nakladnici, DHKP, ULUPUH	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih natječaja	državni proračun na pozicijama MK
	3.1.3. Ulagati u promociju pisaca, ilustratora i prevoditelja	MK, Udruge i društva pisaca/književnika, DHKP, ULUPUH	Udruge i društva pisaca/književnika, MK i vanjski suradnici, televizijske kuće, mediji, osobito HRT, nakladnici, DHKP, ULUPUH	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj održanih promocija pisaca, ilustratora i prevoditelja, učestalost njihova pojavljivanja u medijima	državni proračun na pozicijama MK te sredstva drugih nositelja
	3.1.4. Promicati autorsko pisanje kao društvenu vrijednost	MK, Udruge i društva pisaca/književnika	Udruge i društva pisaca/književnika, MK, mediji, osobito HRT	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja potpora autorskom pisanju i prisutnosti pisaca, ilustratora i prevoditelja	državni proračun na pozicijama MK te sredstva drugih nositelja

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
3.2. Podržati nakladničku i knjižarsku djelatnost	3.2.1. poticati programe edukacije i osposobljavanja nakladnika i knjižara za učinkovitu komunikaciju s čitateljima	Zajednica nakladnika i knjižara Hrvatske gospodarske komore	Zajednica nakladnika i knjižara Hrvatske gospodarske komore	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Provedeni programi edukacije i broj sudionika u programima	sredstva nositelja
3.3. Osigurati veću dostupnost knjige	3.3.1. Osigurati alternativne načine dolaska do knjige za populaciju kojoj nisu na raspolaganju knjižnične usluge u mjestu stanovanja ili u mjestu boravka (ruralne sredine, bolnice, kazneno-popravne ustanove i drugo)	MK, NSK	Narodne i druge vrste knjižnica	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj realiziranih akcija dostave knjiga za populaciju kojoj nisu na raspolaganju knjižnične usluge u mjestu stanovanja	državni proračun na pozicijama MK
	3.3.2. Omogućiti djeci i mladima do 18 godina besplatno korištenje usluga narodnih knjižnica	MK, NSK	Narodne knjižnice	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja novih članova (djece i mladih do 18 godina) u narodnim knjižnicama	državni proračun na pozicijama MK
3.4. Povećati objavljivanje i osigurati dostupnost čitalačkih materijala za osobe s poteškoćama u čitanju	3.4.1. Poticati, podržati i promicati produkciju koja podrazumijeva specifične potrebe čitatelja koji nisu u mogućnosti čitati standardni (crni) tisak, (zvučna knjiga, građa lagana za čitanje, građa na brajici i sl.)	MK, NSK	MK, NSK, nakladnici, ostale relevantne udruge i vanjski stručnjaci, Hrvatsko knjižničarsko društvo	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj objavljenih materijala prilagođenih osobama s poteškoćama	državni proračun na pozicijama MK i sredstva ESF – OPULJP
	3.4.2. Osigurati za nakladnike i knjižničare edukaciju o kriterijima koje trebaju zadovoljavati čitalački materijali za osobe s poteškoćama u čitanju standardnog (crnog) tiska	MK, NSK	Vanjski stručni suradnici, nakladnici, knjižničari	od 2017. od 2018.	Provedeni programi edukacije nakladnika i knjižničara	državni proračun na pozicijama MK i sredstva ESF – OPULJP

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
3.5. Ulagati u nove naslove, dostupnost i vidljivost e-knjiga i besplatnih digitalnih sadržaja	3.5.1. Razvoj knjižnične infrastrukture za posudbu e-knjiga	MK, NSK, MZO	MK, NSK, MZO	od 2018. do 2022.	Stvorena infrastruktura za posudbu e-knjiga	državni proračun na pozicijama MK i MZO i EU fondovi
	3.5.2. Razvoj digitalnih repozitorija s besplatnim sadržajima (knjige, časopisi, novine i drugo), tamo gdje je moguće u suradnji s CARNET-ovim programom e-škole	MK, MZO, NSK, Carnet	MK, MZO, NSK, Carnet	od 2018. do 2022.	Unaprijeđena i povećana vidljivost i korištenje postojećih te uspostavljanje novih repozitorija s besplatnim e-sadržajima	državni proračun na pozicijama MK i MZO, sredstva Carneta, EU fondovi
	3.5.3. Poticanje nakladnika na objavljivanje većeg broja e-knjiga	MK, Zajednica nakladnika i knjižara Hrvatske gospodarske komore	MK, nakladnici	od 2018. do 2022.	Porast broja objavljenih e-knjiga	državni proračun na pozicijama MK, EU fondovi
	3.5.4. Promocija i popularizacija e-čitanja i e-čitača, e-knjižara i e-knjižnica	MK, MZO, Carnet, Zajednica nakladnika i knjižara HGK	MK, MZO, Carnet, nakladnici	od 2018. do 2022.	Porast broja korisnika usluga e-knjižnica, e-knjižara	državni proračun na pozicijama MK i MZO, sredstva Carneta, EU fondovi

1 — Istraživanje provedeno na Odsjeku za sociologiju Sveučilišta Oxford u Velikoj Britaniji, predstavljeno na godišnjoj konferenciji Britanskog sociološkog društva u travnju 2011. godine, pokazalo je da je čitanje knjiga (čitanje iz užitka) jedina izvanškolska aktivnost šesnaestogodišnjaka koja pozitivno utječe na kasniji posao i karijeru. Na uzorku od 17.200 ispitanika starih 33 godine autor M. Taylor istražio je njihove različite izvanškolske aktivnosti kad su bili u dobi od 16 godina i vrstu posla koju obavljaju u kasnijoj dobi. Pokazalo se da oni koji su u mladalačkoj dobi čitali češće dobivaju upravljačke i stručne poslove od onih koji su se bavili bilo kojom drugom izvanškolskom aktivnošću.

Više o rezultatima istraživanja i izlaganju na Konferenciji: University of Oxford. Reading at 16 linked to better job prospects. // ScienceDaily. ScienceDaily, 9 May 2011. At, www.sciencedaily.com/releases/2011/05/110504150539.htm

Press release from the British Sociological Association Annual Conference: Reading is the only out-of-school activity linked to a better career, study finds. At, http://www.britisoc.co.uk/media/26761/Reading_is_the_only_outofschool_activity_linked_to_a_better_

5 — https://www.international-publishers.org/images/reports/Annual_Report_2016/IPA_Annual_Report_2015-2016_interactive.pdf

6 — Međunarodni interdisciplinarni stručni skup Knjiga i slobodno vrijeme: Zbornik radova / uredništvo Elli Pecotić...et.al. Split: Gradska knjižnica Marka Marulića, 2011. 16-31.

2 — OECD: Skills lag for many adults in rich nations. // Reading Today 18, 1(2000), str. 1 i 7

7 — PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Reading, Mathematics and Science. Vol 1, OECD: 2010

3 — PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Reading, Mathematics and Science. Vol 1, OECD: 2010

8 — Reading for Change: Performance and Engagement across Countries. Results from PISA 2000, OECD: 2000

4 — samo prva izdanja; zastupljeni su svi rodovi književnosti, domaći autori i prijevodi; bez teorijskih djela

9 — PIRLSS 2011. Izvješće o postignutim rezultatima iz čitanja, NCVVO: 2012.

Povjerenstvo za izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja u 2014. godini

Područje odgoja i obrazovanja

(Predškolska dob i čitanje)

Vesna Budinski, Učiteljski fakultet u Zagrebu,
Vlasta Erdeljac, Filozofski fakultet, Zagreb,
Marija Ott Franolić, Udruga Blaberon, Zagreb,
Tamara Jurkić Sviben, Učiteljski fakultet
u Zagrebu, Marija Radonić, voditeljica
Pedijatrijskog odjela Opće bolnice Dubrovnik

Područje odgoja i obrazovanja (Škola i čitanje — razredna nastava, predmetna, srednja škola)

Mirela Barbaroša-Šikić, Agencija za odgoj i
obrazovanje, Zagreb, Zlatka Grahovec, Gimnazija
Josipa Slavenskog Čakovec, Čakovec, Ivana Perica,
Zagreb, Zoran Ferić, 18. gimnazija, Zagreb, Tomislav
Reškovac, Privatna klasična gimnazija, Zagreb, Nataša
Govedić, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb, Anita
Peti Stantić, Filozofski fakultet, Zagreb, Dubravka
Zima, Hrvatski studiji, Zagreb, Snježana Gernhardt,
Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Zagreb

Institucije (knjižnice i čitanje)

Dunja Seiter Šverko, ravnateljica Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu od 2011. – 2015.,
Ivanka Stričević, Odjel za informacijske znanosti
Sveučilišta u Zadru, Zadar, Deana Kovačec,
Hrvatski državni arhiv, Zagreb, Drahomira
Gavranović, Hrvatsko čitateljsko društvo

Izdavači i čitanje

Nenad Bartolčić, Knjižni blok, Zagreb, Seid
Serdarević, Fraktura, Zagreb, Saša Krnic,
Zajednica nakladnika i knjižara, Zagreb,
Emica Calogjera, Školska knjiga, Zagreb

Hrvatski autori i čitanje

Miroslav Mićanović, Agencija za odgoj i obrazovanje,
Zagreb, Roman Simić-Bodrožić, Fraktura, Zagreb,
Tvrтко Vuković, Filozofski fakultet, Zagreb, Zoran
Pongrašić, Hrvatsko društvo književnika za
djecu, Zagreb, Lara Holbling Matković, Društvo
hrvatskih književnih prevoditelja, Zagreb

E- knjiga

Zoran Velagić, Filozofski fakultet, Osijek,
Zvonimir Bulaja, Naklada Bulaja, Zagreb,
Krešimir Pintarić, Društvo za promicanje
književnosti na novim medijima, Zagreb

Koordinatorica Nacionalne strategije poticanja čitanja — Maja Zrnčić, Ministarstvo kulture, Zagreb

